

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum prædestinatio præcipuè sit intellectus an voluntatis. disput. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

arbitrij creati Deus collocavit, ait eo loco, *Deum præferre quidem an sit, vel non sit futurum: non tamen prædefinire ac prædestinare, quasi scilicet sine illa dependentia à creato arbitrio id velit, vllamve arbitrio imponat necessitatem.*

Prædestinationis præse sumpta varia definitio.

Prædestinatio igitur præse sumpta variè definiti solet. A D. Thoma hoc loco artic. 1. dicitur esse, *ratio transmissionis creatura rationalis in vitam æternam.* Transmissionem intellige, quæ re ipsa impleatur: ad quod necessarium est, ut ratio illa adiunctum habeat propositum conferendi media, quibus talis creatura beatitudinem consequetur. In secundo articulo hanc aliam innuit definitionem, *est ratio ordinis creaturae mente prædite in vitam æternam: intellige similiter, assequendam.* Ab Augustino libro de bono perseverantiae, cap. 14. definitur, *esse præscientia & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Ab aliis verò definitur, *Preparatio gratiæ in presenti, & gloria in futuro.*

Germana definitio.

Aptius tamen, ut credo, ita definiti poterit. Prædestinatio, est ratio ordinis, seu mediorum in Deo, quibus prævidet creaturam rationalem perducendam in vitam æternam cum proposito eundem ordinem exequendi. Etenim prædestinatio, ex Diuo Thoma hoc loco, & communi Theologorum sententia, quoad id, quod habet tam ex parte intellectus, quam voluntatis diuinæ, quasi pars quadam est diuinæ providentiæ subiecta: modò tamen spectetur ex parte obiecti. Diuina namque providentia circa omnes res versatur: prædestinatio verò solum est circa mente præditas, quæ solæ beatitudinis sunt capaces. Providentia rursus cõparatione quorumcumque finium cernitur: prædestinatio verò solum cõparatione beatitudinis supernaturalis.

Prædestinatio pars subiecta diuinæ providentiæ.

Quia verò Deus circa reprobos etiam suam habet providentiam, non solum, quia ob fines congruos permittere velit peccata, quæ prævidet reprobõrum libertate, & perueritate esse futura, eaque, ut æquitas iustitiæque ipsius postulat, vult etiam ob fines optimos punire, in quibus omnibus ratio providentiæ cernitur, sed etiam, quia sicut voluntate conditionata, seu antecedente, vult creaturas omnes mente præditas salvas fieri, quem ob finem omnes conditæ sunt, ut quæst. 19. artic. 6. ostensum est: ita quoque circa omnes providentiam exercet cõparatione beatitudinis supernaturalis, ex sua parte executioni mandans media, quibus ad beatitudinem pervenire nisi per ipsos, aut, quoad Adami posterios, per primum parentem, & ceterum uniuersum (maximè quoad eos, qui ad usum rationis non perveniunt) non statet, ut quæstione præcedente artic. 1. explicatum est. Quia, inquam, cõparatione creaturarum omnium mente præditarum Deus habet providentiam circa beatitudinem, atque adeò apud se rationem habet mediorum, quibus pervenire possint in vitam æternam, cum proposito talem ordinem, quod ad se attinet, exequendi, contrahitur providentia ad rationem prædestinationis, quæ solum est cõparatione creaturarum, quæ vitam æternam consequentur, per particulam illam, quibus prævidet creaturam rationalem perducendam in vitam æternam. Commodius verò ea adhibetur: quoniam, ut videbimus, ex sola præscientia, qua Deus prævidet eum, cui ea media vult, quibus reddatur prædestinatus, perventurum in vitam æternam (qui tamè, si vellet, posset ea negligere, eis abuti, nec ad vitam pervenire) totam suam certitudinem habet diuina prædestinatio. Atque ex hoc capite conciliabimus facilè illius certitudinem cum nostri arbitrij liber-

tate. Dixi: prædestinationem modò ex parte obiecti spectetur, esse quasi partem subiectam diuinæ providentiæ: quoniam prædestinatio & providentia in Deo idem prorsus actus est tam ex parte intellectus, quam ex parte voluntatis: at tamen actus ille, ut habet rationem prædestinationis, respicit pauciora obiecta, quam respiciat, ut habet rationem providentiæ: respectusque illi rationis sunt, ut ex dictis quæst. 14. artic. 15. & q. 19. manifestum est.

Ex dictis patet, prædestinationem formaliter esse in Deo, atque adeò esse æternam: ab ea verò eos homines & Angelos, qui prædestinati dicuntur, denominatione extrinseca dici tales: sicut denominatione etiam extrinseca à Deo cogniti, & dilecti dicuntur. Exequutio verò, effectivæ diuinæ prædestinationis, ut vocatio, iustificatio, &c. ex tempore fiunt, & vel in ipsis prædestinatis, vel in rebus aliis creatis existunt, qualia sunt miracula, & alia media extrinseca, quibus prædestinatus ad vitam æternam consequendam iuvatur. Quò fit, ut prædestinatio formaliter nihil in prædestinatis ponat, in quibus ponit effectus tempore à Deo præstituto.

Prædestinatio est in Deo executio illius in prædestinatis.

DISPUTATIO II.

Verum prædestinatio præcipuè sit actus intellectus an voluntatis.

DVo examinanda nobis restant circa prædestinationem. Vnum, utrum ex potius in actu intellectus, quam voluntatis, constituenda sit, quod hoc loco disputandum est. Alterum, circa executionem, effectivæ suos, quoniam illi sint, id quod disputatione sequenti præstandum erit.

Quod ergo ad primum attinet. Licet Doctores conveniant, ad diuinam prædestinationem necessarium esse, tam actum diuini intellectus, quo præconcipiat media, quibus prævidet prædestinatum in vitam æternam perventurum, quam actum voluntatis, quo eligat, statuatque conferre ei talia media: dubitant tamè, num prædestinatio significet utrumque actum, an alterum tantum: quòd si utrumque, quem præcipuè.

Prædestinatio actum intellectus, & voluntatis diuinae requirit.

Scorus in 1. dist. 40. prædestinationis nomine affirmat significari solum actum voluntatis. Addit tamen, posse etiam dici, significari actum intellectus, innuendo actum voluntatis. D. Bonaventura eadem dist. artic. 1. quæst. 2. præcipuè significari ait actum voluntatis.

Secus & Bonaventura opinio.

Suaderi potest hæc opinio primò. Quoniam in Scripturis sanctis prædestinatio appellatur electio, propositum, ac dilectio: vnde Matth. 22. *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* Ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso, prædestinavit nos secundum propositum voluntatis sue.* Ad Roman. 9. *Iacob dilexi, Esau autem odio habui: porro electio, propositum, ac dilectio, actus sunt voluntatis.*

Suadet primò.

Secundò, quoniam prædestinatio includit finem assecutionem, estque causa efficax mediorum & finis: cum ergo causa proxima rerum sit diuina voluntas: fit, ut prædestinatio in actu voluntatis diuinæ posita sit.

Secundò.

Statuenda est nihilominus hæc conclusio. Prædestinatio utrumque actum coniunctim significat, præcipuè tamè actum intellectus. Prior pars probatur ex definitione ipsa prædestinationis, quæ utrumque includit, rationem videlicet, seu conceptionem mediorum quibus Deus prævidet perventurum aliquem in vitam æternam, & propositum seu voluntatem talia conferendi, per quam ratio præ-

Prædestinatio cum actum intellectus, & voluntatis coniunctim significat, præcipuè tamè actum intellectus.

destinationis completur. Posterior verò pars probatur, quoniam præordinare siue præfinire, quod verbo *prædestino*, significatur, actus est rationis, siue intellectus, coniunctus cum actu voluntatis, per quem completur. Vnde ab actu intellectus desumitur nomen: quippe cum ordo rerum in suos fines ab intellectu tamquam proprius effectus emanet: qua ratione à multis dicitur prædestinatio significare actum intellectus, & innuere actum voluntatis: quod non sic est accipiendū, quasi intrinsecè eum non includat. Atque hoc modo intelligendus est D. Thomas hoc loco, dum, definiens prædestinationem esse rationem transmissionis aut ordinis creaturæ rationalis in vitam æternam, docensque esse quasi partem diuinæ providentiæ subiectam, affirmat prædestinationem actum esse præcipuè intellectus. Id quod etiam dicitur q. 6. de verit. art. 1. docent Durandus, & Gabriel in 1. d. 40. q. 1. & plerique alij. Confirmari potest eadem pars conclusionis, tū quia prædestinatio pars est diuinæ providentiæ quasi subiecta: providere autem præcipuè ad intellectum pertinet: tum etiam, quia prædestinari aliquem, & in libro vitæ conscribi, ad eandem pertinet potentiam: liber autem vitæ intellectum diuinum præcipuè significat.

Non desunt, qui existiment, prædestinationem compleri quidem per actum voluntatis, quo, excogitata per intellectum ratione mediorum, quibus aliquis prævidetur peruenturus in vitam æternam (quem actum præcipuè significat prædestinatio) Deus voluntate proponit, ac statuit talia media conferre: ac dicunt, tam ante hunc voluntatis actum, quam ante illum alium intellectus diuini, existisse alium actum voluntatis, quo Deus voluntate absoluta elegit, quos voluit ad beatitudinem, volendoque eis ipsam beatitudinis bonum, prius dilexisse eos, posteriori verò, nostro intelligendi more, ad beatitudinem prædestinasse. Etenim volitio finis, ut putant, nostro intelligendi more præcedit excogitationem, ac volitionem mediorum in finem: in his verò duobus posterioribus actibus ratio tota prædestinationis comparatione finis beatitudinis posita est.

Verū cum Deum prævidere media, quibus quisque perveniat ad beatitudinem, ex hypothesi, quod in hoc vel in illo ordine rerum collocandus sit, non pertineat ad scientiam liberā, sed ad illam mediam inter liberam, & merè naturalem, quæ omnem liberum actum voluntatis antecedit, ut q. 14. art. 1. ostensum est: fit, ut ratio mediorum ad finem cuiusque prædestinati, atque adeo id, quod prædestinatio cuiusque dicit ex parte intellectus diuini, non sit posterior electione eiusdem ad beatitudinem, quæ in Deo libera omnino est. Quo loco animadvertendum est, Theologos ita cum Scripturis sanctis in Deo consilium constituere, ut imperfectionem omnem ab eo secludant: non secluditur verò, si dicamus, Deum, post liberam finis volitionem, media ad finis propositi assequutionem quærere, & inuestigare. Ex imperfectione namque nostri intellectus oritur, ut consultatio de mediis posterior sit volitione finis, quatenus neque media, neque mediorum exitus, ante volitionem finis comprehenditur. Apud Deum verò longè aliter sese res habet, in quo tota ratio, tam agibilibus, quam factibilibus, liberum omnem actum voluntatis antecedit. Quare ex eo quod homines post volitionem finis inquirere, & consultare soleant de mediis ad finem comparandum efficax argumentum non est, ut idem de Deo philosophemur, idque, quod in nobis imperfectio est illi tribuamus.

A Præterea art. 5. ostendimus, Deum non alia ratione prædestinatos in vitam æternam elegisse, quam complacendo sibi in mediis, ac sine ipso beatorum præiudicis præcognoscendo enim, per quæ media peruenturi essent re ipsa in vitam æternam, & beatitudinem ipsis, & non nisi ut per talia media beati euaderent, exoptavit. *Elegit nos*, ait Paulus ad Ephes. 1. in ipso, hoc est, in Christo: Christus autem medium est prædestinationis nostræ: neque aliter in Christo nos elegit, quam expetendo nobis merita Christi, cæteraque dona inde profecta, quibus prævidebat nos in vitam æternam peruenturos. Enimverò si cum Damasceno, & communi Patrum sententia, imò cum Scripturis ipsis, indubitanter tenendum est, Deum omnes homines creasse in vitam æternam, verèque, & non fictè, omnibus beatitudinem voluntate antecedente, seu conditionata, si per eos non staret, exoptasse, ut q. 19. art. 6. latè ostensum est, non potest contrarium affirmari: quod art. 5. ostendimus.

Electio non antecessit prædestinationem.

Christus est mediū prædestinationis nostræ.

B Alij affirmant, actum intellectus, quem diuina prædestinatio includit, non esse iudicium, seu intuitum, quo Deus prævidet modum, & media quibus quisque prædestinatus peruenturus est in vitam æternam: sed esse imperium diuini intellectus per modum legis ac præcepti, quo præcipit ipsam prædestinati ordinationem in vitam æternam, qui actus liber est, & per verbum imperativi modi exprimitur: supponitque actum liberum voluntatis, à quo intellectus applicatur, & mouetur ad eum eliciendum. Quæ sententia videtur Diui Thomæ in hac q. art. 4. iunctis iis, quæ de imperio intellectus 1. 2. q. 17. art. 1. tradit.

Aliorū quorundam sententia.

C Confirmant autem illam, quoniam providentia & prædestinatio, quoad id quod ex parte intellectus diuini dicit, est notitia perfectè practica: talis autem, inquit, non est intuitus ille atque iudicium diuinum, sed est imperium diuini intellectus.

Confirm.

Hæc tamen sententia mihi numquam placuit. In primis enim, ut 1. 2. loco citato satis, ni fallor, ostendimus, necessarius non est imperandi actus à prudentia monastica elicitus, ut quis, vel propria voluntati, vel membris, facultative suæ ex quocumque imperet, siue electionem medijs, siue usum illius ad finem comparandum: sed satis est iudicium, quo intellectus cognoscit media, aptitudinemque singulorum ad finem, quæve eorum magis expediant ut voluntas sine alio imperio intellectus, eligat, quod maluerit, moueatque membra, facultatemve exequtricem ad operationem: eodemque modo satis est ex arte cognoscere, qualis modus tenendus sit in quaque re fabricanda, ut voluntas, absque alio imperio intellectus, moveat membra, cæteraque instrumenta ad conficiendum artefactum. Præter alias verò rationes, quibus id eo loco ostendimus, adducebamur in hanc sententiam: tum quia superfluous est huiusmodi actus: tum vel maxime experientia ipsa propria cuiusque nostrum.

Prædestinatio ex parte intellectus non dicit imperium, sed iudicium, & intuitum mediorum in finem.

D Ibidem quoque exposuimus testimonia Aristotelis 6. Ethicorum cap. 9. 10. vnde D. Thomas videtur morus, ut eiusmodi actum constitueret. Dixi, non opus esse tali actu imperij à prudentia monastica elicitio ad functionem propriorum membrorum, ac facultatum: quia prudentia œconomica, ac politica, actum necessario eliciunt, cum quid observandum, exequendumve sit: alij præcipitur. Etenim leges ac præcepta, quibus alios moderamur, ac monemus, actus imperijque sunt intellectus, quæ vocibus, ac scriptis, ut propriis signis, exprimuntur. Quod si mente vicissim (ut de Angelis

Imperium intellectus quid sit lex præcepti alij, ex civili & œconomica prudentia profectū, concedendū est.

Bb à multis

à multis dicitur) confabulari possemus, in mente ipsa imperantis cerneretur.

Deinde verò, quod ad Deum optimum maximum atinet, potest sententia illa impugnari. Primo, quoniam ut Deus efficaciter velit, vel media, quibus prouidet prædestinatum peruenitur in vitam æternam, vel effectus alios suæ prouidentia, factis est iudicium, quo intuetur accommodatione eorum ad finem: ut item, quod ita fieret, factis est volitio diuina efficax: ergo illis duobus actibus integrè & perfectè cõpletur ratio prædestinationis aut prouidentia. Superflueque ponitur in Deo actus voluntatis, quo, post iudicium illud, volũtas liberè moueat intellectum ad eliciendum actum imperandi, vel circa suam volitionem mediorum ad finem, vel circa executionem, ac exilitiam mediorum, ut ab ipso Deo efficienter emanent: maxime cum eadem ratione, qua voluntas diuina sine prauo alio imperio intellectus posset velle ipsum actum imperandi liberum (alioquin, vel Deus nihil omnino veller, vel daretur infinitus processus, tum in voluntatibus quibus actus imperandi veller, tum in ipsis imperandi actibus) possit etiam velle res alias. Secundo, quoniam ut D. Thomas q. 14. art. 8. affirmat, docetque communis Theologorum sententia, noticia sola diuini intellectus non est causa rerum, sed indiget determinatione libera voluntatis, quæ id quod intelligitur, sit volitum: ergo nostro intelligendi more cum fundamento in re, nec ars, nec vlla alia noticia diuini intellectus, est proximum principium rerum, sed solum id habet diuina volitio efficax, qua talis noticia determinatur: quod fit, ut imperium diuini intellectus non sit proximum principium rerum, ac proinde neque rationem prouidentia, neque prædestinationis compleat. Cum ergo ut Deus efficaciter possit velle res, factis esse videatur cognitio earum, atque accommodationis quarundam ad alias: quandoquidem Deum cum ea sola noticia non posse velle ut res sint, derogare videatur diuina potentia ac perfectioni: in eoque quod velle possit, nulla cernatur contradictio: fit, ut nec prædestinatio, nec prouidentia imperium diuini intellectus includat. Quando ergo Gen. 1. dicitur, *Dixit Deus fiat lux, & facta est lux.* & Psalm. 32. *Ipsè dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt:* sermo est metaphoricus, quo subesse omnia diuina voluntati ac potentia exprimitur, eique agenti per intellectum & voluntatem omnia, etiam quæ cognitione carent, quasi ad nutum obedire: perinde atque ille alius sermo ad Romanos 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt,* metaphoricus etiam est.

Explicatur aliqua sacra scriptura loca.

Ad confirmationem contraria sententia negandum est, iudicium ac intuitum, quo Deus prouidet modum, & media, quibus aliquis perducendus est in vitam æternam, vel aliquid aliud est faciendum, non esse notitiam perfectissimè practicam.

Superest respondeamus ad argumenta, quibus opinio Scoti, & D. Bonaurenturæ confirmata est. Ad primum enim negandum est, prædestinationem in Scripturis sanctis appellari electionem, propositum aut dilectionem. Licet enim prædestinati dicantur electi, & dilecti: eò quod prædestinatio electionem in vitam æternam, atque dilectionem adiunctam habeat: inde tamen non sequitur, prædestinationem in Scripturis sanctis appellari electionem vel dilectionem. Fieri namque optimè potest, ut quæ coniuncta sunt adinuicem, variis nominibus significentur, & singula, concretè sumpta, de eodem sup-

Ad primum Scoti respondetur.

posito prædicentur. Ex eo autem, quod prædestinati simus secundum propositum voluntatis diuina, non sequitur propositum illud esse integram prædestinationem, sed ad eam esse necessarium, eamque complere. Secundum verò argumentum solum probat, in prædestinatione includi actum voluntatis diuina, quod Deus efficaciter vult, quantum ex se est, conferre ea media quibus prouidet prædestinatum ad ultimum dependet à libero suo arbitrio peruenitur in vitam æternam. Quare actus ille voluntatis diuina, neque tota causa est effectuum omnium prædestinationis, cum multi ab influxu libero arbitrij pendeant, neque necessitent vllam creato arbitrio inferri, ut art. 5. ostendimus.

DISPUTATIO III.

Quid nomine effectus prædestinationis comprehendatur.

Quod ad executionem prædestinationis atinet, dubium est: vitrum nomine effectuum prædestinationis, intelligantur solum illi, qui supernaturales, finique supernaturali in suo ordine & gradu congruentes sunt, atque adeo ad ordinem gratia dicuntur pertinere, de quibus in Concordia q. 14. art. 13. à disp. 8. & rursus à 35. latè dictum est: an verò vniuersim omnes, qui ad vitam æternam consequendam, aut incrementum illius aliquo modo conferunt.

Breuitè dicendum est: In primis comprehendere eos omnes, qui ad ordinem gratia pertinent, atque etiam vitam ipsam æternam, ad quam cetera dona gratia tanquam ad finem ordinantur. Hos verò omnes, ut præcipuos, comprehendit Paulus ad Rom. 8. ubi effectus prædestinationis explicat illis verbis: *Quos prædestinauit, hos & vocauit* (per auxilia videlicet gratia præuenientis & excitantis, de quibus disputati: quibus citatis dictum est: tamen vocationem externam per prædicationem, exempla, flagella & alia, de qua vocatione ibidem dictum est non videatur excludere) *quos autem vocauit, hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & glorificauit.* Porro gloria, licet finis sit, ad quem prædestinatio cetera omnia, quorum est ratio, dirigit: id tamen non tollit, quin effectus sit prædestinationis. Prouidentia namque causa est eius finis, quem per media intendit, ac efficit, licet sit ratio mediorum ad finem.

Dicendum est deinde, omnia vniuersim nomine effectuum prædestinationis comprehendere, quæ ad vitam æternam, incrementumve illius aliquo modo conferunt: de quorum numero sunt, complexio ad probitatem apta, bona educatio, aliorum orationes. Imò & mors ipsa, cum potius vno tempore, quam alio contingit: Quod probari potest, tum quia, ut ad Rom. 8. autor est Paulus, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum:* tum vel maxime, quoniam dona gratia pendunt sepe ex euismodi aliis mediis. Quod item aliquis è vira decedat in gratia, atque adeo sit prædestinatus, interdum pendet ex eo, quod ei citius vel tardius suprema dies adueniat, iuxta illud Sap. 4. *Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne scilicet deciperet animum illius: placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum:* ergo ea omnia inter effectus prædestinationis numeranda sunt.

Porro duo necessaria sunt, ut aliquid effectus sit prædestinationis. Vnum est, ut illud sit à Deo: quod enim à Deo non est, esse nequit effectus prædestina-

Ad secundum.

Explicatur quædam.

Ut aliquid sit effectus prædestinationis, requiritur.